

Position Paper

Opmerkingen van de VNG op de Begroting van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat 2021

In de week van 2 november behandelt u de begroting van Economische zaken en Klimaat. De VNG wil graag vier punten van gemeenten onder uw aandacht brengen.

1. Groeifonds

Investeer met het Groeifonds in de (regionale) economie van de toekomst.

2. Aanbesteden

Stimuleer een betere aanbestedingspraktijk tussen gemeenten en het bedrijfsleven.

3. De SDE++ in relatie tot de RES projecten

De SDE++ moet RES projecten steunen.

4. Postcoderoosregeling

Het moet voor lokale burgercoöperaties rendabel blijven gezamenlijk te investeren in duurzame projecten.

Economie

1 Investeer met het Groeifonds in de (regionale) economie van de toekomst

De VNG is het met het IPO eens dat regionale economieën de beste bouwstenen zijn voor een nationale groeistrategie, zoals ook blijkt uit het rapport "Maak verschil" van de Studiegroep Openbaar Bestuur. Daarin is geconstateerd dat Nederland "geld en groei laat liggen" door onvoldoende rekening te houden met de regionale context van economische ontwikkelingen. Inmiddels wordt breed onderkend dat we het verdienvermogen kunnen versterken door regionale ecosystemen te onderscheiden en te laten excelleren. Het gaat hierbij niet alleen om het bevorderen van regionale 'clusters' van bedrijvigheid, kennis en innovatie, maar ook om

fysieke en digitale bereikbaarheid, menselijk kapitaal en een goed woon- en leefklimaat.

Gemeenten en provincies werken samen in de regio aan sterke economische ecosystemen. In de regio komen transitie en opgaven samen en is een integrale beleidsaanpak en financieringssysteem noodzakelijk (zie daarvoor ook de recente aanbevelingen van de Studiegroep Interbestuurlijke en Financiële Verhoudingen: *Als één overheid – slagvaardig de toekomst tegemoet!*¹). Dat vraagt om partnerschap in die regio's waarbij de landelijke overheid aansluit met een Rijks gecoördineerde aanpak – geen departementale benadering waarbij ieder ministerie zijn eigen aanpak en regime ontwikkelt.

1 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/03/15/rapport-maak-verschil>

2 <https://www.overheidvannu.nl/actueel/artikelen/2020/09/10/als-een-overheid-%E2%80%93-eindrapport-studiegroep-gepresenteerd>

Rijk als partner van de regio

De VNG roept het Rijk op om aan te sluiten als partner en slimme verbindingen te leggen tussen haar departementen: er komt veel geld – nationaal en Europees – beschikbaar voor investeringen in maatschappelijke uitdagingen/transities (energietransitie, wonen (incl. renoveren), digitalisering, arbeidsmarkt). Koppel als Rijk waar mogelijk die geldstromen en maak werk met werk zodat er een meer integrale aanpak ontstaat die aansluit bij wat nodig is voor het realiseren van veerkrachtige en wendbare economische regio's die gericht zijn op een duurzame toekomst.

Investeer Nederland uit de crisis naar een toekomstbestendige economie door transitie te versnellen

Gemeenten zien kansen om de economie zowel te herstellen als te transformeren naar een meer duurzame en toekomstbestendige economie. In dat verband ziet de VNG graag dat het Groeifonds richt op de 'economie van de toekomst' en niet primair het realiseren van economische groei. Maak Nederland met het Groeifonds economisch wendbaar en veerkrachtiger: richt je op de transitie (groen, digitaal), zodat de Nederlandse economie robuust en toekomstgericht is. Sluit aan op de beleidskaders voor het Europees Herstelfonds (*Recovery & Resilience Facility*) dat via investeringen in de transitie de EU sterker uit de crisis wil laten komen.

Impuls Groeifonds aan alle regio's

Het Groeifonds moet de gehele maatschappij en het gehele land ten goede komen. Om grote regionale ongelijkheid te voorkomen moet het Groeifonds een impuls geven aan de transitie en economische verduurzaming van alle regio's in Nederland – niet alleen de koplopers. Alle gemeenten, ook zij die geen kort lijntje naar 'Den Haag' hebben, willen de kans krijgen om vanuit hun regionaal ecosysteem een aanvraag in te dienen. Er moet een projectorganisatie worden opgericht om hen daarin te ondersteunen.

2 Stimuleer een betere aanbestedingspraktijk

Het kabinet wil met het vervolg op het traject «Beter Aanbesteden» de aanbestedingspraktijk verbeteren, zoals vorig jaar is aangekondigd.

Het inkoopproces is ook een belangrijk proces voor overheidsorganisaties zoals gemeenten, maar ook voor provincies, waterschappen en andere aanbestedende diensten.

Gemeenten kopen jaarlijks voor meer dan 25 miljard euro in. Van gebouwen, tot adviesdiensten en potloden. Daarbij wordt vaak ingezet op (neven)doelen zoals duurzaamheid, energietransitie en arbeidsparticipatie.

De coronacrisis maakt een goed lopend inkoopproces extra urgent: door blijvend opdrachten in de markt te zetten kan de overheid een verdere vraaguitval voorkomen en de economie aan de gang houden. Een goed inkoopproces, op basis van dialoog tussen markt en overheid draagt daaraan bij.

Ondanks deze belangen zien we in de praktijk dat gemeenten en bedrijven vele knelpunten en ergnissen ervaren. Bij bedrijven gaat het om zaken als hoge tenderkosten, onduidelijkheid over criteria, clusteren van opdrachten, veelal op laagste prijs inkopen, gebrek aan dialoog met de markt en te veel aandacht voor de juridische kant wat ten koste kan gaan van samenwerking, innovatie en doelmatigheid. Bij gemeenten gaat het om inschrijvingen die niet aansluiten bij de vraag, onvoldoende kennis van de markt bij opdrachtgevers, en onvoldoende besef van de waarde van inkoop als strategisch instrument. VNG, MKB-Nederland en VNO-NCW willen graag aan de slag met EZK en andere partijen om deze knelpunten aan te pakken. Er ligt inmiddels een gezamenlijk plan van EZK, VNO-NCW/MKB-NL en VNG voor meerjarig programma. Het programma kost drie miljoen euro per jaar voor vier jaar, 12 miljoen euro in totaal.

Het programma kan pas starten zodra het geld er is. In de begroting van Economische Zaken en Klimaat zijn daarvoor echter geen middelen gereserveerd. Daardoor kan het programma niet van start en dat is een gemiste kans.

We verzoeken de leden van de Vaste Kamercommissie Economische Zaken en Klimaat dringend de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat te vragen middelen vrij te maken voor het programma «Vervolg Beter Aanbesteden».

Energie en klimaat

3 De SDE++ moet RES projecten steunen

De SDE-systematiek geeft voorrang aan de meest kostenefficiënte (en daarmee vaak grootschalige en goed op het net aan te sluiten) projecten van duurzame opwek. Voorkeuren van sommige regio's voor kleinschalig en relatief veel zon (en met lokaal eigendom) leiden tot hogere nationale kosten. Belangen van de regio maar ook van het rijk en van de netbeheerders en marktpartijen spelen hierbij een rol.

De RES regio's zien dat de 'voorkeursvolgorde zon' niet door de huidige SDE-regeling gevolgd wordt. En daarmee een zorgvuldig ruimtelijk ontwerp- en

afwegingsproces met inspraak en meer draagvlak niet anders behandeld wordt dan projecten die deze basis niet hebben. Ook wordt als knelpunt ervaren dat problemen met netinpassing ertoe leiden dat geen SDE++ subsidie verkregen wordt en men te kampen krijgt met hoge aansluitkosten.

Dubbel ruimtegebruik waarbij opbrengst iets lager is/kosten wat hoger, maar de andere functie ook wat 'oplevert', wordt binnen SDE-systeem niet beloond. Bijvoorbeeld als windturbines in verband met natuur- en biodiversiteit compensatiekosten en/of vaker stilstaan vereist is. Verder is de duurzame warmteproductie bij wijkgerichte aanpak erg ongunstig in de rangschikking van de SDE++.

Voor sommige knelpunten kan heldere communicatie helpen om het knelpunt weg te nemen. Maar voor andere knelpunten zal een "politieke" keuze gemaakt moeten worden waarbij het rijk, de regio, de marktpartijen en netbeheerders een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben. Als alleen gekeken wordt naar de kostenefficiëntie wordt voorbij gegaan aan het RES proces van communicatie, meenemen van de inwoners, draagvlak en participatie.

4 Postcoderoosregeling voor lokale burgercoöperaties moet rendabel blijven

De Postcoderoosregeling (Regeling Verlaagd Tarief) is een belangrijk middel voor het bouwen van draagvlak voor de energietransitie. De oude regeling wordt vervangen door een nieuwe regeling. Voor de gemeenten geldt dat de Postcoderoosregeling (PCR) een middel moet zijn dat draagvlak voor energietransitie vergroot door burgers te laten meedoen en meeprofiteren.

Dat het een subsidie wordt met veel minder administratieve rompslomp is positief, net als dat de

geldstroom voor coöperaties zekerder wordt. Echter zijn er nog steeds een aantal bedenkingen bij de vernieuwde PCR. Zo zijn de bedragen die genoemd worden in het finale advies van het PBL een verbetering ten opzichte van het conceptadvies, maar in veel gevallen nog steeds een verslechtering ten opzichte van de huidige regeling. Dit komt voornamelijk omdat gerekend wordt met een businesscase welke is gebaseerd op geleend geld. Lokale coöperaties lenen in veel gevallen weinig of geen geld, zeker in het geval van zonnedaken. Ook vallen door de strakke limieten aan de grootte van projecten initiatieven van ambitieuze coöperaties of juist passende, kleinschalige initiatieven buiten de boot.

Gemeenten zijn bezorgd dat daardoor coöperaties zullen gaan afhaken. Dit terwijl uw Kamer herhaaldelijk vraagt om meer zonnepanelen op daken en uit VNG onderzoek blijkt dat (commerciële maar ook semi-overheid) dakeigenaren er geen heil in zien dat zelf te doen. Een goede Postcoderoosregeling helpt om meer 'zon op dak' voor elkaar te krijgen. Ook vraagt uw Kamer om meer burgerparticipatie en een betere verdeling van de lusten en lasten bij de energietransitie. Energiecoöperaties zijn juist belangrijk voor draagvlak.

- Een goede verdeling van lusten en lasten moet ondersteund worden met een goede, vernieuwde Postcoderoosregeling met een terugverdientijd van 7 jaar.
- Een overgangsregeling van minimaal een half jaar is nodig tussen de regelingen. Dus tot 31 juni 2021 moet er een keus zijn tussen de twee regelingen.
- Schrappen of aanpassen limiet minimumgrootte voor deelname aan de regeling. Zo kunnen dorpsmolens ook meedoen. Ook wensen we een geleidelijke overgang van de subsidie boven de maximale limiet in plaats van een harde grens.